

Sygn. akt II CSK 130/08

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 27 sierpnia 2008 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Zbigniew Strus (przewodniczący)

SSN Gerard Bieniek (sprawozdawca)

SSN Elżbieta Skowrońska-Bocian

Protokolant Anna Wasiak

w sprawie z powództwa Skarbu Państwa - Naczelnika Urzędu Skarbowego
w P.

przeciwko B. H.

o uznanie czynności prawnej za bezskuteczną,

po rozpoznaniu na rozprawie w Izbie Cywilnej

w dniu 27 sierpnia 2008 r.,

skargi kasacyjnej pozwanego

od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]

z dnia 4 października 2007 r.,

**oddala skargę kasacyjną i zasądza od pozwanego na rzecz
strony powodowej kwotę 2700 zł tytułem kosztów postępowania
kasacyjnego.**

Uzasadnienie

Wyrokiem z dnia 2.03.2007 r. Sąd Okręgowy w P. uznał za bezskuteczną w stosunku do Skarbu Państwa – Urzędu Skarbowego w P. umowę sprzedaży spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu mieszkalnego nr 11 w P. na Osiedlu S. Ż. 74 wraz z wkładem budowlanym, zawartą w dniu 20.02.2003 r. w formie aktu notarialnego pomiędzy S. i K. H. jako sprzedającymi i B. H. jako kupującym w celu ochrony wiarygodności Skarbu Państwa w stosunku do S. H. z tytułu podatku VAT i wynikających ze stosownych tytułów wykonawczych Urzędu Skarbowego w P. W sprawie tej ustalono:

S. H. co najmniej od 1983 r. prowadzi działalność gospodarczą pod nazwą Przedsiębiorstwo Instalacyjno – Budowlane „I.” w postaci spółki z o.o., w której jest prezesem zarządu. W spółce tej pracuje K. H. – żona S. i matka B. W dniu 29.07.2002 r. w spółce tej wszczęte zostało postępowanie kontrolne w zakresie prawidłowości obliczania i zapłacenia podatku VAT za 2000 r. B. H. syn S.a w dniu 12.11.2002 r. także zarejestrował działalność gospodarczą pod nazwą „K.”, obejmującą m.in. usługi ogólnobudowlane, inżynieryjne, instalatorstwo elektryczne, wod-kan, gaz, c o, itp. W dniu 15.11.2002 r. dyrektor Urzędu Kontroli Skarbowej wydał decyzję nr 3002/2363/21, którą określił zaległości S. H. w podatku VAT na rok 2000 za miesiąc kwiecień – czerwiec i październik – grudzień oraz zobowiązania podatkowe. Odwołanie S. H. od tej decyzji nie zostało uwzględnione. Na podstawie tytułów wykonawczych nr 38570/03, 385574/03, 38575/03 dotyczących zaległości z tytułu podatku VAT za październik, listopad i grudzień 2002 r. Urząd Skarbowy w dniu 10.02.2003 r. wystawił S. H. upomnienie informując, że niedokonanie wpłaty spowoduje wszczęcie postępowania egzekucyjnego. W dniu 13.03.2003 r. Naczelnik Urzędu Skarbowego zawiadomił o zajęciu wiarygodności bankowej S. H. jako dłużnika.

Ustalono, że w dniu 20.02.2003 r. S. H. i jego żona K. sprzedali synowi B. H. przysługujące im w ramach wspólności majątkowej małżeńskiej, spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu za kwotę 120.000 zł, która według oświadczeń stron została zapłacona w dniu zawarcia umowy. B. H. do chwili zawarcia tej umowy, jak i

później mieszkał cały czas z rodzicami w lokalu będącym przedmiotem umowy. Stosunki z rodzicami układały się dobrze, był studentem, do prowadzonej działalności gospodarczej zarejestrowanej w listopadzie 2002 r. zatrudniał 2 pracowników. W oświadczeniu o uzyskanych dochodach złożonym w Urzędzie Skarbowym B. H. wskazał, że za okres od listopada do grudnia 2002 r. uzyskał przychód w wysokości 109 351 zł, za okres od stycznia do czerwca 2003 r. – 211.424,17 zł, zaś jego dochód od listopada 2002 do lutego 2003 r. wyniósł 102.000 zł.

Ustalono, że zaległość S. H. ze wskazanych wyżej tytułów wykonawczych wynosiła na dzień 22.02.2006 r. – 111.819,81 zł, przy czym na poczet tej zaległości zapłacił on jedynie niewielkie kwoty, które przez powodowy Skarb Państwa zostały uwzględnione.

Uwzględniając powództwo Sąd Okręgowy uznał, że pozwany B. H. nie zapłacił rodzicom za nabycie spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu, gdyż w dniu zawarcia umowy nie mógł dysponować taką sumą. Nie jest bowiem możliwe, aby osoba rozpoczynająca działalność gospodarczą w ciągu 2 miesięcy zarobiła 100.000 zł. Uznał więc, że umowa sprzedaży jest nieważna jako umowa pozorna, zaś ważna jest darowizna jako czynność dyssymulowana. Na skutek tej darowizny S. H. stał się niewypłacalny w większym stopniu, gdyż jedynym wartościowym składnikiem jego majątku było właśnie spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu. Wskazano przy tym, że S. H. miał świadomość pokrzywdzenia wierzyciela, skoro kilka dni przed umową otrzymał upomnienie, a następnie zawiadomienie o egzekucji, znał stan swojego majątku, wiedział, że prawo objęte sporną umową jest jedynym wartościowym składnikiem tego majątku. Jego działania ewidentnie zmierzały do wyzbycia się składnika majątku, z którego mógłby zaspokoić się wierzyciel. Skoro zaś mamy do czynienia z darowizną, to świadomość działania z pokrzywdzeniem wierzycieli nie ma znaczenia co do pozwanego B. H. Sąd Okręgowy uznał, że do 15.01.2003 r., kiedy nastąpiło uchylenie art. 215 § 2 i 3 prawa spółdzielczego, spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu było objęte majątkową wspólnotą małżeńską, a z mocy art. 29 Ordynacji podatkowej odpowiedzialności za zobowiązania podatkowe osób pozostających w

związku małżeńskim obejmuje majątek odrębny podatnika i majątek wspólny podatnika i jego małżonka.

Sąd Apelacyjny wyrokiem z dnia 4.10.2007 r. oddalił apelację pozwanego, Sąd ten podzielił ocenę prawną ustalonego w sprawie stanu faktycznego dokonaną przez sąd I instancji.

Od tego wyroku pozwany wniósł skargę kasacyjną. Zarzucił naruszenie art. 527 k.c. przez uznanie, że na podstawie tego przepisu możliwe jest uznanie czynności prawnej dotyczącej zbycia spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu za bezskuteczną w całości w sytuacji, gdy małżonkowie przed powstaniem długu ustanowili rozdzielność majątkową małżeńską. Wskazując na powyższe wnosił o uchylenie zaskarżonego wyroku i wyroku Sądu Okręgowego oraz orzeczenie co do istoty sprawy przez oddalenie powództwa względnie uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zarzuty skargi kasacyjnej, które sprowadzają się do niewłaściwego zastosowania art. 527 k.c. dają podstawę do stwierdzenia, że stan faktyczny sprawy nie jest kwestionowany. Z tych ustaleń faktycznych wynika bezspornie, że S. i K. H. pozostawali w ustawowej wspólności majątkowej małżeńskiej od 1992 r., kiedy orzeczono rozdzielność majątkową, a nadto, iż jednym ze składników majątku wspólnego było spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu. Wyjaśnienia wymaga więc kwestia wpływu zniesienia ustawowej wspólności majątkowej małżeńskiej na status spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu. Ocena musi być dokonana na podstawie obowiązującego wówczas (1992 r.) stanu prawnego, czyli art. 215 § 2 i 3 prawa spółdzielczego. W szczególności art. 215 § 3 prawa spółdzielczego stanowił, że ustanie wspólności majątkowej w czasie trwania małżeństwa nie pociąga za sobą ustania wspólności spółdzielczego prawa do lokalu, jednakże sąd na żądanie jednego z małżonków może z ważnych powodów znieść wspólność tego prawa. W sprawie nawet nie twierdzi się, aby takie orzeczenie, odrębne w odniesieniu do spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu zapadło. Oznacza to, że mimo zniesienia ustawowej wspólności majątkowej małżonków H. w 1992 r.,

spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu nadal było objęte wspólnością łączną. Wyraża to wyraźnie art. 215 § 2 prawa spółdzielczego. Taki stan prawny istniał do 15.01.2003 r., kiedy art. 3 ustawy z dnia 19.12.2002 r. o zmianie ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych i niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 240, poz. 2058) uchylił art. 215 § 2 i 3 prawa spółdzielczego. Nie jest rozstrzygnięte, czy z tym dniem spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu nadal było objęte wspólnością łączną (do czego skłania się skład orzekający w niniejszej sprawie), czy też wspólnością w częściach ułamkowych (tak Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 11.02.2005 r. III CZP 79/04 OSNC 2005, nr 12, poz. 206). Rozstrzygnięcie tej kontrowersji dla potrzeb niniejszej sprawy nie ma znaczenia. Istotne znaczenie ma bowiem przepis szczególny, jakim jest art. 29 Ordynacji podatkowej. Wynika z niego, że w przypadku osób pozostających w związku małżeńskim odpowiedzialność za zobowiązania podatkowe obejmuje odrębny majątek podatnika oraz majątek wspólny podatnika i jego małżonka, przy czym skutki prawne ograniczenia, zniesienia lub ustania wspólności majątkowej nie odnoszą się do zobowiązań powstałych przed dniem zniesienia wspólności majątkowej małżeńskiej umownie lub sądownie. W konsekwencji, gdyby nawet podzielić stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone w uchwale z dnia 11.02.2005 r. III CZP 79/04, że spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu przysługujące na podstawie art. 215 § 2 prawa spółdzielczego łącznie obojgu małżonkom pozostających w rozdzielności majątkowej stało się z mocy prawa z dniem uchylenia tego przepisu tj. 15.01.2003 r. przedmiotem ich wspólności w częściach ułamkowych, to przecież zobowiązanie podatkowe S. H. powstało wcześniej, bo z dniem 25.11.2002 r., a zatem w świetle art. 29 Ordynacji podatkowej nie ma to wpływu na zakres odpowiedzialności za zobowiązania podatkowe. Wbrew twierdzeniom przedstawionym w skardze kasacyjnej nie dokonano też rozszerzającej wykładni pojęcia „dłużnik” na tle art. 527 k.c. Dłużnikiem był i pozostał wyłącznie S. H. Inną zaś sprawą jest, jakimi składnikami majątku odpowiada za zobowiązanie podatkowe. Co do zastosowania art. 527 k.c., gdy powództwo dotyczy przedmiotu objętego majątkiem wspólnym dłużników i jego małżonka wystarczy odwołać się do wyroku Sądu Najwyższego z dnia 6.06.2003 r. IV CKN 204/01 (OSNC 2004, nr 9, poz. 138), z którego wynika dopuszczalność takiego powództwa.

Z tych względów skargę kasacyjną należało oddalić (art. 398¹⁴ k.p.c.).